

Introducere

Epistola către Tit (0)

Introducere

Cuprinsul

(1) Timpul și locul trimiterii.....	1
(2) Persoana lui Tit.....	3
(3) Tema și conținutul epistolei	6
(4) Structura epistolei.....	8
(5) Studiul epistolei.....	9

(1) Timpul și locul trimiterii

În Tit 1.5 și Tit 3.12,13, Pavel oferă informații despre timpul și locul redactării acestei epistole. În timpul uneia dintre călătoriile sale, el a vizitat insula Creta împreună cu Tit. Prin slujirea apostolului s-au înființat acolo, evident, adunări (poate că acestea au fost înființate și prin slujirea unor iudei care locuiau în Creta; compară cu Faptele apostolilor 2.11). Pavel își continuă drumul și îl lasă în urmă pe Tit cu misiunea de a pune în ordine ceea ce încă lipsea și de a numi bătrâni în fiecare cetate. În timp ce Pavel scrie scrisoarea către Tit, el se află chiar în drum spre Nicopole (Tit 3,12; cuvântul „acolo” sugerează că încă nu ajunsese). De asemenea, conform cu Tit 3.13, Zena, cărturarul, și Apolo erau în drum spre insulă. Este posibil ca ei să fi luat cu ei scrisoarea, pentru a i-o înmâna lui Tit.

La prima vedere, pare că aceste informații nu se încadrează prea bine în contextul pe care ni-l oferă Faptele apostolilor. De aceea, mulți au presupus că scrisoarea a fost redactată abia după ce Pavel a fost eliberat din închisoarea sa de doi ani de la Roma (compară cu Faptele apostolilor 28.30). Scrisorile pe care Pavel le-a scris probabil în această perioadă la Roma (cum ar fi cele către Efeseni, Filipeni, Coloseni, Evrei și către Filimon) par într-adevăr să susțină această idee, deoarece reiese din ele că apostolul însuși se aștepta să fie eliberat în curând (compară cu Filipeni 1.26; 2.24; Filimon 22). Înainte de toate, chiar a doua epistolă către Timotei indică faptul că, după prima sa întemnițare, Pavel a întreprins încă o călătorie spre est, pentru a fi apoi arestat din nou la Roma; doar că circumstanțele sale erau de data aceasta mult mai dificile decât prima dată. Din întreaga epistolă reiese că el era un întemnițat (2 Timotei 1.8; 4.16) la Roma (2 Timotei 1.17) și că era în lanțuri (2 Timotei 1.8,16). Deși a fost salvat la prima sa apărare (2 Timotei 4.16-17), el se așteaptă totuși la sfârșitul apropiat al vieții sale (2 Timotei 4.6-8,18). Nu mai are planuri de călătorie, ci dorește ca Timotei să vină la el (2 Timotei 4.9,13,21). Toate acestea stau în contrast cu prima sa închisoare, unde încă se bucura de relativ multe libertăți (deși era legat și acolo; Faptele apostolilor 28.20) și, în plus, avea speranța certă de a călători în curând la Filipi și la Colose. În continuare, observăm în a doua epistolă către Timotei câteva fapte din care putem deduce că această epistolă trebuie să fi fost scrisă la scurt timp după o călătorie spre est (compară cu 2 Timotei 1.15; 3.11 și, mai ales, 2 Timotei 4.13,20), având în vedere că, la prima sa venire la Roma, Pavel petrecuse exact doi ani în temniță la Cezareea

Introducere

(Faptele apostolilor 24.27). Prin urmare, pare foarte probabil ca, după prima sa ședere la Roma, Pavel să fi fost eliberat și să fi întreprins o călătorie spre est (precum și, poate, spre vest; compară cu Rom 15.23-24,28), după care a fost din nou arestat.

De fapt, chiar și vechile scrieri bisericești relatează că Pavel „a călătorit în vestul îndepărtat” (prima Epistolă a lui Clement către Corinteni, cap. 5,7; de altfel, această epistolă sugerează că Pavel ar fi murit în „vestul îndepărtat”) și că a călătorit „din cetate (adică din Roma) spre Spania” (Canonul Muratori). „Faptele apostolilor ale lui Petru” (capitolul 1) relatează că Pavel și-a luat rămas bun de la frați în Roma pentru a călători în Spania, în timp ce, în cele din urmă, Eusebiu, în cartea a doua [cap. 22] a *Istoriei bisericești*, menționează că Pavel a fost eliberat din Roma după prima sa întemnițare, după care a întreprins o altă călătorie misionară, pentru a se întoarce apoi din nou la Roma și a muri ca martir.

Prin urmare, se pare că, după ce a fost eliberat din Roma, Pavel s-a întors în vechiul său teritoriu de misiune. Este posibil ca, în timpul acestei călătorii, să fi scris Prima Epistolă către Timotei și Epistola către Tit. Dacă aceasta este adevărat, Pavel a vizitat în această călătorie cel puțin următoarele locuri: Filipi (Filipeni 1.26; 2.24; 1 Timotei 1.3), Efes (1 Timotei 1.3; 4.13; compară cu 2 Timotei 1.18), Colose (Filimon 22), Creta (Tit 1.5), Nicopole (Tit 3.12), Troa (2 Timotei 4.13), Milet și Corint (2 Timotei 4.20). De altfel, este ciudat faptul că Pavel, în Epistola către Romani 15 (scrisă la Corint în timpul celei de-a treia călătorii misionare), subliniază atât de insistent că slujirea sa s-a desfășurat în zonele de la Ierusalim până în Iliria și că nu mai avea loc în acele zone (Romani 15.19-25).

Deși este evident că Pavel a scris epistola către Tit în timpul acestei „a patra” călătorii, nu dorim să excludem posibilitatea ca epistola să fi fost scrisă în perioada menționată în Faptele apostolilor, chiar dacă există puține sau deloc puncte de legătură cu datele istorice de acolo. În acest context, trebuie să ținem cont de faptul că în cartea Faptelor apostolilor nu se oferă o relatare istorică completă a călătoriilor lui Pavel, așa cum reiese din numeroasele fapte care nu ne sunt relatate în cartea Faptele apostolilor, dar pe care le găsim în scrisorile redactate în timpul celor trei călătorii misionare. De exemplu, vom căuta în zadar în Faptele apostolilor evenimentele, pe care apostolul le descrie în 2 Corinteni 11.23-27, în cea mai mare parte a lor. De asemenea, absența persoanei lui Tit din Faptele apostolilor (care, totuși, a jucat un rol important; compară cu Galateni 2.1,3; 2 Corinteni 2.12-13) indică caracterul succint al acestei cărți. Uneori sunt descrise evenimente unul după altul, care, de fapt, au fost separate de un interval mare de timp; astfel, de exemplu, versetele din Faptele Apostolilor 9.20-27 formează o narațiune continuă, însă, conform Galateni 1.17-18 (compară și cu 2 Corinteni 11.32-33), trebuie inserată o ședere în Arabia (de posibil trei ani întregi).

Prin urmare, circumstanțele menționate în Epistola către Tit (șederea sa în Creta, călătoria la Nicopole și sosirea lui Apolo) se încadrează destul de bine în cronologia din Faptele apostolilor. Întrebarea este doar: când? Conform Faptelor apostolilor 27.7-8, Pavel (captiv fiind în drum spre Roma) a stat o scurtă perioadă în Creta, dar cu siguranță nu a avut ocazia să înființeze adunări (biserici) și cu atât mai puțin se îndrepta spre Nicopole. Prin urmare, Pavel trebuie să fi vizitat Creta deja mai devreme. Singura perioadă din Faptele apostolilor care ar putea fi luată în considerare în acest sens se găsește în Faptele apostolilor 18.21-22, unde Pavel, la sfârșitul celei de-a doua călătorii, se îndreaptă cu corabia de la Efes spre Cezareea. Nu este imposibil ca Tit să-l fi însoțit și ca Pavel să fi vizitat Creta pentru o scurtă perioadă în timpul acestei călătorii, pentru a-și continua apoi drumul, după ce l-a lăsat pe Tit acolo. Călătoria cu corabia descrisă în

Introducere

Faptele Apostolilor 20.13 – 21,8 nu poate fi luată în considerare pentru o ședere similară în Creta, deoarece Pavel se grăbea mult prea tare pentru a ajunge la timp la Ierusalim (compară cu Faptele Apostolilor 20.16). Dacă aceste presupuneri sunt corecte, apostolul a scris Epistola către Tit în timpul celei de-a treia călătorii misionare. Aceasta a avut loc, se pare, înainte ca Tit să se alăture din nou apostolului în Grecia (compară cu 2 Corinteni 2.12-13; 7.5-6; Faptele apostolilor 20.1-2), după care Pavel a scris a doua epistolă către Corinteni, care a fost probabil transmisă de către Tit (2 Corinteni 8.6,16-18.22-24). În afară de aceasta, epistola către Tit nu a fost scrisă decât după ce Apolo s-a întors din Corint la Efes (Faptele apostolilor 18.27; 19.1; compară cu 1 Corinteni 1.12; 3.4-5; 4.6 și 1 Corinteni 16.8,12).

Se conturează astfel următoarea imagine: la sfârșitul celei de-a doua călătorii misionare, Pavel, aflat tocmai în drum spre Cezareea, vizitează împreună cu Tit insula Creta și înființează acolo diverse adunări. El îl lasă pe Tit în urmă și el călătorește spre Antiohia (Faptele apostolilor 18.21-22; Tit 1.5). Ulterior, Pavel pornește din nou într-o călătorie și ajunge la Efes, în timp ce Apolo se află între timp la Corint (Faptele apostolilor 19.1). Acesta se întoarce de acolo la Efes (1 Corinteni 16.8,12), după care Pavel scrie, prin intermediul lui Timotei, prima epistolă către Corinteni (Faptele Apostolilor 19.21-22; 1 Corinteni 4.17; 16.8-10,19). Între timp, Apolo se îndreaptă spre Creta (Tit 3.12), luând probabil cu el scrisoarea către Tit; pe de altă parte, este posibil ca această scrisoare să fi fost deja trimisă cu puțin timp înainte. Poate că Apolo a discutat cu Tit despre situația din Corint; în orice caz, Tit pornește la drum pentru a se întâlni cu Pavel și a petrece iarna împreună cu el la Nicopole (Tit 3.12). Pe drum, Tit trece pe lângă Corint, unde rămâne o scurtă perioadă (2 Corinteni 7.6-7,13-15; 8.6). Apoi își continuă călătoria și se întâlnește cu Pavel (care se aștepta să-l găsească pe Tit la Troa; compară cu 2 Corinteni 2.12-13) la Nicopole, după ce acesta a străbătut Macedonia (Faptele apostolilor 20.1). Apoi își petrec iarna acolo. În această perioadă, Pavel scrie a doua sa epistolă către Corinteni, după ce și Timotei s-a alăturat din nou lui (2 Corinteni 1.1). Dacă acest raționament este corect, Pavel a scris epistola către Tit aproximativ în anul 56, la Efes, la fel ca și prima sa epistolă către Corinteni. Dacă însă epistola a fost scrisă după prima întemnițare a lui Pavel, trebuie să-i stabilim datarea la o dată ulterioară anului 62. Potrivit altor exegeți, ambele date trebuie să fie cu doi ani mai târzii.

(2) Persoana lui Tit

După cum s-a menționat, este frapant faptul că numele lui Tit nu apare în cartea Faptele apostolilor. Doar în Faptele apostolilor 18,7 se vorbește, în Codexul Sinaiticus, despre un anume Titus Justus (Codex Vaticanus îl numește Titius Justus, iar Codex Alexandrinus menționează doar un Justus), dar este clar că este vorba de o altă persoană. Deoarece numele său nu apare în cartea Faptele apostolilor, unii au gândit că este vorba despre aceeași persoană cu Timotei, cu atât mai mult cu cât epistola adresată lui prezintă atât de multe similitudini cu cea adresată lui Timotei. Este însă absolut clar că aceasta nu poate fi adevărat. Tit, grecul netăiat împrejur, se afla deja alături de Pavel înainte de călătoriile misionare (Galateni 2.1-3), în timp ce Timotei, pe jumătate iudeu, l-a însoțit pe Pavel abia în cea de-a doua călătorie misionară și a fost tăiat împrejur de Pavel (Faptele apostolilor 16.1-3). În afară de aceasta, amândoi sunt menționați în a doua epistolă către Corinteni (2 Corinteni 1.1; 2.12), iar Tit este menționat și în 2 Timotei 4.10. Unii au emis ipoteza că Tit ar fi fost poate fratele lui Luca și că, de aceea, Luca nu l-a menționat în cartea sa, Faptele apostolilor, așa cum își ascunde întotdeauna propriul

Introducere

nume. Poate că amândoi erau greci din Antiohia (compară cu Faptele apostolilor 11.26-30; Galateni 2.1).

Pavel îl numește pe Tit (la fel ca și pe Timotei) „adevăratul meu copil potrivit credinței” (1 Timotei 1.2; Tit 1.4), ceea ce arată că amândoi au ajuns la credință prin predicile lui Pavel: Tit, pe când Pavel se afla încă în Antiohia; Timotei, probabil în timpul primei sau al celei de-a doua călătorii misionare. Expresia „copil” ne lasă să presupunem că amândoi erau încă bărbați destul de tineri, care ar fi putut fi, în mod natural, copiii lui Pavel. Știm cu certitudine din 1 Timotei 4.11-12 că Timotei era destul de tânăr, iar dacă comparăm aceste versete cu Tit 2.15, putem presupune probabil același lucru și despre Tit. Vezi și Tit 2.6-8, unde Tit este îndemnat să fie un model pentru bărbații mai tineri.

Știm că, după convertirea sa, Pavel a petrecut mulți ani în Arabia și în Tars (Faptele apostolilor 9.30; Galateni 1.17, 21a). Din Tars, el a fost apoi primit de prietenul său Barnaba (Faptele apostolilor 11.25), care l-a pus pentru prima dată în legătură cu cei doisprezece apostoli (Faptele apostolilor 9.26-29; compară cu Galateni 1.18-19). Timp de un an, cei doi au predicat unei mulțimi numeroase în Antiohia, ocazie cu care probabil că și Tit s-a convertit. După prima călătorie misionară a lui Pavel, citim că s-au strecurat printre ei niște „frați falși” (Galateni 2.3-4), care se dădeau drept creștini și căutau să impună Legea credincioșilor dintre neamuri și să-i oblige să se lase tăiați împrejur. Aceștia au vizitat chiar și adunările din Galatia și au provocat acolo mare dezordine, încercând să-i abată pe credincioși de la adevărul Evangheliei (Galateni 1.6-7; 2.4-5; 3.1; 4.17; 5.12; 6.12-13). Și în Antiohia au venit frați falși, care au stârnit tulburare și controverse, dar Pavel și Barnaba i-au mustrat aspru (Faptele apostolilor 15.1-2). La o adunare a apostolilor și a bătrânilor din Ierusalim, această chestiune dificilă a fost rezolvată după multe discuții, după ce și Iacov (care era marcat de o puternică concepție iudaică; compară cu Galateni 2.12; Faptele apostolilor 21.18-26; Epistola lui Iacov) a fost de acord să nu se impună credincioșilor dintre neamuri nimic altceva decât prevederile fundamentale ale ordinii creației lui Dumnezeu. În urma unei revelații, și Pavel și Barnaba s-au dus la această adunare, însoțiți de Tit, grecul credincios, dar necircumcis. Venirea lui a declanșat imediat un „proces de judecată”, dar Pavel nu a dat înapoi niciun moment în fața celor care voiau să-l oblige pe Tit să se lase tăiat împrejur (Galateni 2.1-3). Libertatea Duhului a permis ca Tit să rămână necircumcis, în timp ce Timotei, în baza aceleiași libertăți, a fost circumcis de Pavel, deoarece pentru Timotei, fiind pe jumătate iudeu, nu exista altă cale de a avea acces la iudei, lucru necesar însă dacă dorea să-l însoțească pe Pavel în călătoriile sale misionare (Faptele apostolilor 16.1-3).

După aceea nu mai auzim nimic despre Tit, până în perioada dificultăților din Corint, despre care citim în a doua epistolă către Corinteni. Așa cum s-a menționat deja în prima parte a reflecției noastre, Tit lucrase o vreme în Corint înainte de a se alătura apostolului (2 Corinteni 7.5-7, 13-15; 8.6). Sarcina lui Tit în Corint consta din două părți: el a început cu strângerea de fonduri pentru frații aflați în nevoie din Iudeea (1 Corinteni 16.1-3; 2 Corinteni 8.6). Această lucrare nu fusese însă finalizată, așa că Pavel l-a trimis pe Tit înapoi împreună cu alți doi frați pentru a duce această lucrare la bun sfârșit (2 Corinteni 8.6, 16-24). A doua sarcină a lui Tit a fost aceea de a rezolva dificultățile din Corint. Din aceasta se poate deduce că el avea o personalitate mai puternică decât Timotei (care se dusese la Corint cu același scop), deoarece Pavel era îngrijorat dacă acesta va putea fi „fără teamă” printre ei (1 Corinteni 16.10), în timp ce despre Tit se spune că corintenii se temeau de el (2 Corinteni 7.15). Slujirea lui Tit nu pare să fi fost fără rod. În orice caz, problema excluderii (fie prin intermediul lui, fie fără el) s-a

Introducere

rezolvat complet (1 Corinteni 5; 2 Corinteni 2.5-11), iar în afară de aceasta se pare că credincioșii din Corint au făcut o schimbare în bine și în multe alte privințe. Tit a fost mângâiat de dorul, plânsul și râvna credincioșilor din Corint pentru Pavel (2 Corinteni 7.7), iar duhul său „a fost înviorat de toți” aceștia (2 Corinteni 7.13), astfel încât se putea bucura pentru ei. Sentimentele sale interioare erau debordante față de ei, când a văzut cât de ascultători se supuneau (2 Corinteni 7.7,13,15). Aceste relatări entuziaste ale lui Tit au fost o mângâiere puternică pentru Pavel și l-au bucurat (2 Corinteni 7.4-16). Înainte ca Tit să plece la Corint, Pavel îi vorbise cu laude despre credincioșii din Corint (2 Corinteni 7.14). Aceasta trebuie să fi avut loc cu mult înainte de prima epistolă a lui Pavel către ei, deoarece, la momentul scrierii primei sale epistole către ei, nu era prea mult de lăudat (1 Corinteni 1.11; 3.3; 4.17-21; etc.). Poate că Pavel îi vorbise deja lui Tit cu laude despre ei, după ce apostolul fusese la Corint, înainte de a-l trimite pe Tit în Creta (Faptele apostolilor 18.1-22). Când mai târziu au apărut dificultăți la Corint și Tit s-a dus acolo, Pavel probabil că s-a gândit că îi lăudase pe credincioșii de acolo în fața lui Tit puțin cam pripit. Dar, din fericire, dificultățile au fost rezolvate, iar laudele sale nu au fost deșertate, ci s-au adeverit în cele din urmă.

Să observăm, de asemenea, cât de apreciativ vorbește Pavel despre Tit în a doua epistolă către Corinteni. În 2 Corinteni 2.13, el îl numește „fratele meu”, ceea ce are aici o conotație familiară. În acest verset se exprimă și dorința lui Pavel de a-l vedea pe Tit. Dumnezeu l-a mângâiat pe Pavel prin venirea lui Tit, și nu doar prin venirea lui în sine, ci și prin mângâierea pe care această sosire a adus-o cu sine, precum și prin bucuria lui Tit (2 Corinteni 7.6-7,13). Întregul capitol mărturisește faptul că Pavel îl aprecia foarte mult pe Tit. În 2 Corinteni 8.16-17, el îi mulțumește lui Dumnezeu pentru sânguința mare a lui Tit. În 2 Corinteni 8.23, îl numește tovarășul său și colaboratorul său cu privire la credincioșii din Corint.

Aceste lucruri sunt cu atât mai remarcabile cu cât observăm cât de puțin se manifestă această afecțiune și apreciere în scrisoarea sa către Tit. Singurele elemente personale din această epistolă se găsesc în Tit 1.4-5; 2.15 și 3.12. El îl numește pe Tit „adevăratul meu copil potrivit credinței noastre comune” și spune că nimeni nu trebuie să-l disprețuiască. Dar aici ne lipsește afecțiunea caldă care caracterizează atât de mult scrisorile către Timotei (compară de exemplu 1 Timotei 1.18; 6.11,20; 2 Timotei 1.3-6; 2.1; 3.14-15). Poate că aceasta poate fi pusă pe seama circumstanțelor și a stării sufletești a lui Pavel. La urma urmei, a doua epistolă către Timotei conține mult mai multe elemente personale decât prima. Epistola către Tit conține porunci importante și învățături prețioase despre adevărul lui Dumnezeu, dar circumstanțele nu erau de așa natură încât apostolul să considere potrivit să-și dea frâu liber sentimentelor față de Tit, așa cum a făcut-o probabil în a doua epistolă către Timotei, când suspina în temniță și era conștient de despărțirea sa iminentă, în timp ce adunarea se afla într-o mare decădere.

În 2 Timotei 4.10 citim pentru ultima oară ceva despre Tit. Pavel rămăsese singur în necazurile sale. Cu excepția lui Luca, care era alături de el, toți îl părăsiseră. Dima, care fusese odinioară un colaborator credincios (Coloseni 4.14), plecase la Tesalonic, deoarece se atașase de viața de acolo. Crescens plecase în Galatia, iar Tit în Dalmația (adică în zona actuală a Croației și a Bosniei-Herțegovinei, fosta Iugoslavie). Unii au asociat călătoria lui Tit cu necredincioșia lui Dima, dar nu există niciun motiv pentru aceasta. Este mai probabil ca Tit să fi întreprins o călătorie misionară în această regiune. Potrivit Părintelui Bisericii Eusebiu (*Istoria Bisericii*, Cartea a treia, capitolul 4), tradiția presupune că Tit s-a întors mai târziu în Creta. De asemenea, se relatează că a fost episcop acolo până la o vârstă înaintată. Este de pus la îndoială dacă aceasta corespunde realității.

(3) Tema și conținutul epistolei

(a) Epistolele către Timotei și către Tit se deosebesc puternic de celelalte epistole ale apostolului Pavel, deoarece nu sunt adresate unor comunități, ci unor persoane individuale. Atât în ceea ce privește poruncile, cât și compasiunea apostolului, ele au un caracter strict personal. Încă din secolul al XVIII-lea, aceste epistole sunt denumite adesea „epistole pastorale” sau „epistole ale păstorilor”, deși această denumire nu este exactă, deoarece ele nu se limitează la a da îndrumări pentru păstoria spirituală. Ele se deosebesc, de asemenea, de Epistola către Filimon, deoarece aceasta din urmă era adresată în același timp și comunității care se afla în casa lui Filimon. Acest aspect este semnificativ în această epistolă, deoarece nu era necesar doar ca Onisim să fie primit de Filimon, ci ca fostul sclav, care devenise acum un frate, să fie primit din toată inima de întreaga adunare. Este de o importanță deosebită să recunoaștem că epistolele către Timotei și Tit nu sunt adresate adunărilor. Nici nu exista intenția ca ele să fie citite cu voce tare în adunări. Faptul că aceste epistole se află astăzi totuși în posesia adunării lui Dumnezeu este cu totul altă chestiune, deoarece ele au semnificație pentru noi astăzi. Dar problema care se pune este următoarea: poruncile pe care apostolul le-a dat cu autoritate apostolică lui Timotei și Tit, ca reprezentanți ai săi în adunările respective, nu sunt destinate adunărilor în sine, ci exclusiv celor care au primit autoritate direct de la apostol. Cu toate acestea, aceste epistole se referă în mod special la păstrarea ordinii în Casa lui Dumnezeu. Ținând cont de aceasta, apostolul le dă instrucțiuni colaboratorilor săi să numească în adunări bătrâni (sau supraveghetori) și diaconi. Cu ce drept și-a permis creștinismul să numească, la rândul său, bătrâni și diaconi în bisericile sale? Dacă Scriptura subliniază în mod expres că numai apostolii sau colaboratorii lor, care fuseseră împuterniciți personal de apostoli, aveau autoritatea de a numi bătrâni – de unde își ia atunci biserica dreptul, acum, când nu mai există apostoli sau reprezentanții lor, să acorde ea însăși aceste slujbe? Nu există niciun temei în Scriptură pentru aceasta, cu excepția cazului în care se abuzează de aceste epistole către Timotei și Tit, tratându-le ca și cum ar fi adresate bisericilor. Astfel, vedem că nu este deloc de prisos să subliniem caracterul personal al acestor epistole.

Desigur, aceasta nu înseamnă că aceste epistole nu au nicio semnificație pentru noi. Dimpotrivă, ele au o valoare extraordinară tocmai pentru vremurile noastre, deoarece decăderea creștinismului se accentuează tot mai mult, iar „învățătura sănătoasă” este subminată în toate felurile posibile. Chiar dacă aceste epistole nu conferă bisericii autoritatea de a numi bătrâni, găsim în ele o imagine importantă a calităților care ar trebui să-i caracterizeze pe cei care conduc credincioșii. Deși nu numim bătrâni, cunoaștem totuși frați care au acumulat înțelepciune și experiență de viață, care dețin o autoritate morală în biserică și care corespund trăsăturilor descrise aici în legătură cu bătrânii. Dar nu numai atât; aceste epistole ne oferă, de asemenea, lecții importante despre starea spirituală a bisericii: în faza sa inițială, amenințarea reprezentată de influențele rele din exterior (Epistola către Tit), prima manifestare a răului în biserică (1 Timotei) și, în cele din urmă, decăderea bisericii în ansamblu (2 Timotei). Mai mult, ele ne vorbesc despre comportamentul și modul de viață al credincioșilor, atât într-o stare normală și sănătoasă (Titus, 1 Timotei), cât și într-o stare anormală de dezordine și decădere (2 Timotei). În cele din urmă, ele ne arată inima apostolului în dragostea sa față de credincioși și grija sa pentru exercitarea drepturilor și pentru gloria Domnului.

(b) Așa cum am remarcat, tema principală a acestor epistole se învâрте atât în jurul păstrării învățăturii sănatoase, cât și în jurul ordinii Casei lui Dumnezeu. Aceasta este comun tuturor celor trei epistole, chiar dacă în ele se pun accente diferite, care depind de circumstanțele în

Introducere

care au fost scrise. În 1 Timotei 1.3-4 citim că Timotei fusese lăsat de Pavel în Efes pentru a păstra învățătura. Pe aceasta se pune accentul aici. Abia după aceea urmează rânduieșile pentru episcopi și slujitori. Această epistolă prezintă rânduieșile pentru o stare spirituală normală în Casa lui Dumnezeu, chiar dacă pericolul învățăturilor rătăcite este deja clar recunoscut. În Epistola către Tit, accentul se pune pe ordinea din Casa lui Dumnezeu: Pavel îl lăsase pe Tit în Creta, pentru ca acesta să pună în ordine ceea ce lipsea și să numească bătrâni în fiecare cetate. Abia după aceea apostolul vorbește despre îndemnarea prin învățătura sănătoasă și despre vorbirea care se cuvine învățaturii sănătoase (Tit 1.9; 2.1). Și această epistolă conține instrucțiuni pentru situația normală din biserică (adunare), amenințarea reprezentată de rău în interiorul bisericii fiind chiar mai mică decât în prima Epistolă către Timotei. Aici nu se fac profeții privind sfârșitul timpurilor în ceea ce privește starea de decădere. Începutul decăderii este doar atins pe scurt aici: Creta avea o reputație proastă în antichitate, iar apostolul avertizează asupra pericolului ca lenea spirituală să ofere răului o oportunitate de a pătrunde. Pe fondul acestei amenințări mai reduse, tonul din Epistola către Tit este mult mai calm și mai puțin emoțional decât în Prima Epistolă către Timotei. Într-un mod stăpânit, aproape impersonal, Pavel își prezintă poruncile. Prin aceasta, ambele epistole (în special Epistola către Tit) se deosebesc puternic de a doua Epistolă către Timotei, unde marea majoritate a creștinilor mărturisitori s-a abătut de la calea credinței și unde apostolul ne arată calea credinței, pe care trebuie să o urmeze cei care doresc să rămână fideli Domnului în mijlocul decăderii. Aici, Casa lui Dumnezeu a devenit o casă mare, în care se găsesc vase spre onoare și vase spre dezonoare. Tonul apostolului este, în consecință, serios, insistent și emoționat, cu atât mai mult cu cât își vede sfârșitul apropiindu-se.

(c) O trăsătură distinctivă a Epistolei către Tit este legătura armonioasă dintre învățătură și practică, adică prezentarea adevărului creștin și aplicarea acestuia în viața creștină. Este prezentarea „adevărului care este potrivit evlaviei”, așa cum sugerează epistola chiar de la început (Tit 1.1). „Teoria” și „practica” creștină sunt indisolubil legate între ele. Dacă am cunoaște și am înțelege adevărul fără ca acesta să aibă vreun efect în viața noastră, credința noastră ar fi moartă, cunoașterea noastră ar fi doar o chestiune a rațiunii și am batjocori astfel adevărul. Dacă, dimpotrivă, ne-am strădui să ducem o viață creștină fără a înțelege adevărul sau fără a-i acorda importanță (așa cum, cu regret, se întâmplă adesea), ne-am abate complet de la calea cea dreaptă, deoarece am înțelege greșit poziția noastră înaintea lui Dumnezeu și în această lume și nu am fi plini de cunoașterea voinței Sale, cu toată înțelepciunea și discernământul duhovnicesc. Pavel stabilește raportul corect între aceste două aspecte: adevărul și frica de Dumnezeu. El ne prezintă adevărurile principale ale creștinismului ca fundament al vieții noastre.

În trei secțiuni ni se prezintă conținutul „învățăturii sănătoase”. Conținutul este Hristos Însuși. În prima secțiune (Tit 1.1-4), El este Cel căruia Dumnezeu I-a promis viața eternă din veșnicie, ba chiar El Însuși este viața eternă. Această parte ne arată marile adevăruri obiective. A doua secțiune (Tit 2.11-14) ne prezintă dubla Sa arătare: în primul rând, pentru a ne aduce mai aproape mântuirea lui Dumnezeu; în al doilea rând, pentru a ne conduce spre glorie. Aceasta este adevărul subiectiv, aplicat umblării noastre exterioare. Este aplicarea mântuirii *pentru* noi. În a treia secțiune (Tit 3.3-7), adevărul subiectiv este aplicat asupra interiorului nostru, asupra inimii noastre (nașterea din nou, înnoirea prin Duhul Sfânt, îndreptățirea). Este aplicarea mântuirii *în* noi.

Introducere

(d) Anumite expresii sunt caracteristice acestei epistole și îi evidențiază caracterul. De șase ori întâlnim numele „Mântuitor” ca denumire a lui Dumnezeu și a lui Hristos Isus, mai ales în legătură cu întreaga omenire (compară cu Tit 1.3; 2.10; 3.4). „Adevărul” este menționat în Tit 1.1,14 și este denumit, de asemenea, „învățătura sănătoasă” sau pur și simplu „învățătura” (Tit 1.9; 2.1,7,10) și „Cuvântul (de încredere sau sănătos)” (Tit 1.2,9; 2.5,8; 3.8). Aplicarea ei în viață se manifestă prin „evlavie” (Tit 1.1; 2.12) și prin „fapte bune” (Tit 1.16; 2.7,14; 3.1,8,14). Toate aceste expresii caracterizează, de asemenea, cele două epistole către Timotei, în care se vorbește în repetate rânduri despre o „conștiință curată” (compară cu Tit 1.15). În cele din urmă, în toate cele trei epistole găsim „viața eternă” mai ales ca o așteptare viitoare (1 Timotei 1.16; 6.12; 2 Timotei 1.1; Tit 1.2; 3.7).

(4) Structura epistolei

Epistola se poate împărți destul de bine în trei părți, urmând împărțirea tradițională în trei capitole. Primele două capitole pot fi împărțite la rândul lor în câte două părți, iar al treilea capitol în trei părți, astfel încât obținem în total șapte părți. În fiecare dintre aceste șapte părți (cu excepția primei, datorită caracterului său obiectiv) apare o dată expresia „fapte bune”. Primul verset al fiecărui capitol indică într-o oarecare măsură caracterul capitolului respectiv.

I. Adevărul care este potrivit evlaviei (Tit 1)

- (1) Revelarea vieții eterne (Tit 1.1-4)
 - (a) Apostolia lui Pavel (Tit 1.1-3)
 - (b) Filiația lui Tit (Tit 1.4)
- (2) Numirea bătrânilor pentru musturarea celor care se împotrivesc (Tit 1.5-16)
 - (a) Însușirile bătrânilor sau supraveghetorilor (Tit 1.5-9)
 - (b) Avertismente cu privire la falșii învățători (Tit 1.10-16)

II. Ceea ce se cuvine învățaturii sănătoase (Tit 2)

- (3) Punerea în practică a învățaturii sănătoase (Tit 2.1-10)
 - (a) Prin bătrâni și tineri (Tit 2.1-8)
 - (b) Prin slujitori (Tit 2.9-10)
- (4) Conținutul învățaturii sănătoase (Tit 2.11-15)
 - (a) Pentru timpul prezent (Tit 2.11-12)
 - (b) Pentru timpul viitor (Tit 2.13-15)

III. Disponibilitatea pentru orice faptă bună (Tit 3)

- (5) Poziția creștină în lume (Tit 3.1-7)
 - (a) Atitudinea noastră față de oameni (Tit 3.1-2)
 - (b) Ce ne deosebește de oameni (Tit 3.3-7)
- (6) Ultimele îndemnuri (Tit 3.8-11)
 - (a) Despre faptele bune și cuvintele fără rost (Tit 3.8-9)
 - (b) Despre oamenii sectanți (Tit 3.10-11)
- (7) Grija față de frați și salutări (Tit 3.12-15)
 - (a) Vești despre însoțitorii lui Pavel (Tit 3.12-14)
 - (b) Salutări de rămas-bun (Tit 3.15)

(5) Studiul epistolei

În cadrul studiului epistolei, includ o traducere proprie a textului sursă, cu scopul de a reda limba greacă cât mai fidel posibil. În al doilea rând, subliniez, însoțit de un comentariu critic, cele mai importante abateri ale textului, așa cum se regăsesc în alte manuscrise importante, diferite de textul utilizat. În al treilea rând, intenția este de a preciza semnificația cuvintelor grecești folosite, în conformitate cu contextul lor și cu uzul lingvistic al Noului Testament. Al patrulea și cel mai important obiectiv constă în interpretarea epistolei conform Scripturii și aplicarea ei asupra inimii și conștiinței. Aceasta se realizează prin compararea cu alte pasaje din Scriptură și în conformitate cu interpretarea pe care Scriptura însăși o oferă.

Tradus de la: [Der Brief an Titus \(0\)](#)

Titlul original: *De brief van Paulus aan Titus*,

Winschoten: Uit het Woord der Waarheid, fără an (ca. 1970)